

Tramadol

Grupp: opioider.

Sammansättning och former: vitt, kristalliskt pulver, som är lösligt i vatten, som läkemedelsberedning tabletter, depåtabletter, kapslar, oral lösning och injektionslösning.

Benämningar: tramadol, tramadolhydroklorid, Biodalgic, Contramal, Crispin, Dolzam, Fortradol, Nobligan, Nycodan, Prontofort, Tiparol, Tradol, Tradolan, Tramal, Tramadol, Tramamerck, Tramamuno, Ultram, Zamadol och Zydol.

Doser: oklara. Enstaka muntliga uppgifter från självförsök av naiva personer har påtalat euforiserande effekter från 50 mg. Uppgifter finns på internet om missbruk i rusyfte av 100 mg. Kroniska missbrukare som uppvisat svåra abstinensreaktioner har konsumerat dagsdoser på över 400 mg. I praxis har 200 mg. ansetts motsvara en dos; se t.ex. Hovrättens för Övre Norrland dom den 28 april 2010 i mål B 945-09, Svea hovrätts dom den 20 maj 2011 i mål B 5901-10, Göta hovrätts dom den 5 september 2013 i mål B 654-13 och Hovrättens för Västra Sverige dom den 23 december 2013 i mål B 5038-13; undantag finns dock se t.ex. Hovrättens över Skåne och Blekinge dom den 19 september 2013 i mål B 1212-13.

Tillförsel: huvudsakligen nedsväljning av tabletter eller lösning droppad på sockerbit eller liknande, snusning (snortning) av krossade tabletter, kan injiceras och enstaka fall av intravenöst missbruk har rapporterats, enstaka rapporter om rökning.

Ruseffekter: smärtlindring, "lugnande effekt", "ångestdämpande", känsla av välbefinnande och eufori (dock inte lika markant som för morfin), ruset sätter in efter ca 15 minuter (vid oral tillförsel), rusfasen varar 2 – 8 timmar och avtrappningen 4 – 6 timmar.

Biverkningar: magkramper vid nedsväljning på fastande mage resp. hosta och brännande känsla i svalget vid rökning, klåda, agitation, darrningar (tremor), svettning och illamående samt även förstoppning, svårigheter att tömma blåsan, yrsel med svindelkänsla, koordinationsproblem och allmän svaghetskänsla, huvudvärk kan förekomma, liksom ångest och trötthet, i enstaka fall hallucinationer, förvirring, synstörningar, talsvårigheter, medvetslöshet, djup andningsdepression kan förekomma vid överdosering, kardiovaskulär kollaps, dödsfall har rapporterats, men veterligen inte i Sverige, tramadol har använts som medel för förgiftning i självmordssyfte.

Beroenderisk: ofullständigt utredd, tramadol har använts som ersättningsmedel av opiatmissbrukare, medlet kan initiera psykiskt och fysiskt beroende med drogsökande beteende och försök till olovlig anskaffning även hos patienter som inte tidigare utvecklat opiatberoende, påtaglig dosökning finns noterad, dock oklart om detta orsakas av toleransutveckling eller eftersträvande av kraftigare ruseffekter, vid avbrott av en tids tillförsel tydliga abstinensreaktioner med bl.a. ångest, svettningar, sömnproblem, stelhet, smärta, illamående m.m. samt i sällsynta fall även hallucinationer,

abstinensreaktioner kan förekomma även efter normal medicinsk dosering. Beroenderisken har dock inte visats vara av samma nivå som för morfin.

Skadeverkningar-risker: förvirring, epileptiska kramper, kraftiga abstinensreaktioner som kan kräva medicinsk behandling under utsättningsfasen, kraftig nedsättning av andningsfunktionen med risk för livshotande förgiftning.

Sammanfattande beskrivning: Tramadol är en syntetisk opiat avsedd för smärtstillning. Medlet har snabbt blivit föremål för omfattande missbruk. Det kan framkalla epileptiska anfall, kraftig andningsdepression och kännbara abstinensreaktioner samt förvirring.

Opiater bedöms i farlighetshänseende på olika sätt beroende hur farliga preparaten är. Heroin, fentanyl och morfin bedöms som mycket farliga preparat, bl.a. till följd av de stora riskerna för beroende och livshotande förgiftningar. Kodein å andra sidan medför påtagligt mindre risker i dessa avseenden och bedöms därför som mindre farligt i jämförelse. Tramadol är inte lika giftigt eller beroendeframkallande som t.ex. heroin, fentanyl och morfin men är klart farligare än kodein. I praxis har antagits att tramadol är att anse som lika farligt som cannabis och att gränsen för brott av normalgraden går vid 20 gram och för grovt brott vid två kilo (se t.ex. Hovrättens för Övre Norrland dom den 28 april 2010 i mål B 945-09, Hovrättens för Västra Sverige dom den 22 februari 2011 i mål B 3098-10, Göta hovrätts dom den 5 september 2013 i mål B 654-13, Hovrättens över Skåne och Blekinge dom den 19 september 2013 i mål B 1212-13 och Hovrättens över Skåne och Blekinge dom den 5 november 2014 i mål B 1359-14).

Eftersom tramadol i medicinsk verksamhet förekommer i depåtabletter med upp till 400 mg kan det finnas anledning till särskild vaksamhet på att missbrukare kommer att försöka utvinna eller på annat sätt tillföra sig tramadolinnehållet i tydligt russyfte, på liknande sätt som skett för bl.a. fentanylhaltiga plåster. Depåtabletter är utformade så att den aktiva substansen långsamt och under en längre period frisläpps i tarmen så att en tablett ger samma effekt som att ta flera efter varandra.

I förordningen (1992:1554) om kontroll av narkotika angavs tidigare att tramadol var narkotika med undantag för beredningar för medicinskt eller vetenskapligt bruk som innehåller högst 400 mg tramadol per avdelad dos i blandning med en eller flera ingredienser eller som innehåller högst 10 procent tramadol om beredningarna inte är avdelade i doser. Hovrätten över Skåne och Blekinge har i en dom den 20 april 2011 i mål B 1255-10 kommit fram till att det är den ursprungliga avsikten med tramadolberedningen som avgör om tramadol omfattas av undantaget eller inte, inte ev. senare hantering. Har tramadolen en gång fallit under undantaget är de inte narkotikaklassificerade och inga regler som gäller för narkotika kan då tillämpas enligt hovrätten. Hovrättsdomen har dock sedan den 15 mars 2012, då undantagen för beredningar togs bort (SFS 2012:43), en begränsad betydelse.